

Jean Monnet: den enande kraften bakom EU:s födelse

Jean Monnet 1888 - 1979

© Europeiska unionen

Den franska politiska och ekonomiska rådgivaren Jean Monnet ägnade sitt liv åt den europeiska integrationen. Han låg bakom Schumanplanen om en sammanslagning av den tunga industrin i Västeuropa.

Monnet kom från Cognacregionen i Frankrike. Efter att ha slutat skolan vid 16 års ålder reste han ut i världen som konjakshandlare och senare även som bankman. Under båda världskrigen hade han höga befattningar som samordnare av industriproduktionen i Frankrike och Storbritannien.

Som en av de främsta rådgivarna till den franska regeringen gav han inspiration åt den berömda Schumandeklarationen från den 9 maj 1950, som ledde till att Europeiska kol- och stålgemenskapen, och senare EU, bildades. Mellan 1952 och 1955 var han den första ordföranden i dess verkställande organ.

Tidiga år

Jean Omer Marie Gabriel Monnet föddes den 9 november 1888 i staden Cognac i Frankrike. Efter avslutad skolgång vid 16 års ålder skickade hans far honom till London för att arbeta för familjens konjaksföretag, eftersom han förstod att sonens utomordentliga förmåga att skapa relationer gjorde honom mycket väl lämpad för en karriär i den internationella affärsvärlden. Och han reste faktiskt världen runt som en respekterad och framgångsrik affärsman.

Första världskriget

Hans ansökan om att ta värvning avslogs av hälsoskäl 1914. För att han skulle kunna tjäna sitt land på något annat sätt kontaktade han den franska regeringen och föreslog en bättre samordning av krigsmateriel mellan Frankrike och Storbritannien. Förslaget antogs och den franske presidenten utsåg honom till ekonomisk mellanhand mellan Frankrike och dess allierade.

Tack vare sin stora skicklighet under kriget utsågs han vid 31 års ålder till biträdande generalsekreterare för Nationernas förbund när det bildades 1919. När fadern dog 1923 återvände han till Cognac och lyckades vända trenden för det tynande familjeföretaget. Tack vare sina erfarenheter av det internationella finansväsendet bidrog han till omorganiseringen av de nationella finanserna i olika länder i Östeuropa, till exempel Rumänien och Polen. Han gav råd till den kinesiska regeringen, hjälpte till med omorganisationen av det kinesiska järnvägsnätet och hjälpte till att starta en bank i San Francisco.

Andra världskriget

I början av andra världskriget blev Monnet ordförande för en fransk-brittisk kommitté som skulle samordna de två ländernas tillverkningskapacitet. Han övertygade den brittiske och den

franske ledaren – Churchill och de Gaulle – om att bilda en fullständig politisk union mellan de två länderna för att bekämpa nazismen, men planen misslyckades i sista stund.

Monnetplanen

Därefter vände sig Monnet till den brittiska regeringen, som skickade honom till USA för att övervaka inköpet av krigsmateriel. Den amerikanske presidenten Roosevelt blev så imponerad av Monnet att han snabbt blev en av hans mest betrodda rådgivare. Monnet uppmanade presidenten att öka kapaciteten för att tillverka militärutrustning i USA redan innan landet gick med i kriget.

År 1943 blev Monnet medlem av den franska kommittén för landets befrielse, den franska exilregeringen i Alger. Det var vid den här tiden som han först uttryckte sin vision om ett enat Europa för att uppnå varaktig fred. Under ett kommittémöte den 5 augusti 1943 deklarerade Monnet: "Det kommer aldrig bli fred i Europa om staterna återuppbyggs på grundval av nationell suveränitet... Länderna i Europa är för små för att garantera sin befolkning det nödvändiga välbefindandet och den sociala utvecklingen. De europeiska staterna måste instifta en federation ..." År 1944 tog han befäl över den nationella moderniserings- och utvecklingsplanen som skulle blåsa liv i den franska ekonomin och att bygga upp landet igen efter kriget.

Jean Monnet startar den första tillverkningen av gjutjärn i Europeiska kol- och stålgemenskapen.

Schumandeklarationen

Men när hans plan hade godtagits och verkställts började han inse att den europeiska återuppbyggnaden och integrationen inte skedde så snabbt som han önskade eller på det sätt han ansåg vara det rätta. Samtidigt ökade den internationella spänningen. Monnet insåg att det var dags att vidta reella åtgärder för att uppnå europeisk enhet, och tillsammans med sina medarbetare började han utforma konceptet om en europeisk gemenskap. Den 9 maj 1950 framförde Frankrikes utrikesminister Robert Schuman den så kallade Schumandeklarationen i den franska regeringens namn. Deklarationen hade utarbetats av Monnet och föreslog att all tysk och fransk kol- och stålframställning skulle underställas en hög myndighet. Om tillverkningen delades mellan de två mäktigaste länderna på kontinenten skulle nya krig kunna förhindras. Regeringarna i Tyskland, Italien, Nederländerna, Belgien och Luxemburg godtog förslaget och därmed lades grunden till Europeiska kol- och stålgemenskapen, föregångaren till Europeiska ekonomiska gemenskapen och senare EU.

Efter misslyckandet 1954 med att skapa en europeisk försvarsgemenskap grundade Monnet "Åtgärdskommittén för Europas förenta stater". Kommittén bildades för att blåsa liv i den europeiska integrationen och blev en av drivkrafterna bakom den europeiska integrationen, t.ex. inrättandet av den gemensamma marknaden, det europeiska monetära systemet, toppmötena i Europeiska rådet och de allmänna valen till Europaparlamentet.

Trots att han slutade skolan vid 16 års ålder blev Jean Monnet en man med många roller: internationell affärsman, finansman, diplomat och statsman. Men han valdes aldrig till något politiskt ämbete och hade därför inte den formella politiska makten att driva igenom sina idéer. Det var genom sin förmåga att argumentera och övertyga som han fick Europas ledare att arbeta tillsammans mot gemensamma mål och att inse fördelarna med samarbete.